

Ayiel Atɔɔm

Jëijëi: athör wël kënë ee kënë ë piöoc yetök. Jam kek akimdu kua ye koc luɔi akim köök ku ba deetic lɔn puɔth malumat kä kek manhdu.

Ayiel atɔɔm ee yen kënë ɲo?

Ayiel atɔɔm ee kënë rot go lac looi të cɪn ye gɔɔt kua ye kä ken bënbei thɪn. Ee rot looi ë rin kãŋ IgE kek guöp tiit yic ayiel tënë protin atɔɔm.

ɲic të cit të yindë en ayiel atɔɔm?

Yöppic wël puɔc looi ë nɪnkã acë nyuɔɔth lɔn adë ke të cit mɛnh 1 ë 200 yic (0.5%) akutnɔm ë thãn yer tō abanɔ ciɛm acë naŋ ayiel ë roŋ të cɪ yen run ka 5 dööt. Abën të cit 1–2% ë koc ciɛŋ aa na ayiel atɔɔm. Të cit 3% mɪth cë keek them aa naŋ ayiel atɔɔm (cɛmɛn tuöm ë dëlic) a kë tō path 1/3 ë kãäk yic abë naŋ ayiel atɔɔm të ciɛm en atɔɔm. Lɔn ye ayiel roŋ rot looi tënë mɪth atëkic apei bëi yic. Australia ee pan diit ayiel atɔɔm thin apei. Na cë manhdu them ku yök ke naŋ ayiel ku akëc kaŋ cam atɔɔm ke akiëmdu en abe nyuɔɔth të neŋ en lɔn cɪ meth atɔɔm gɔɔt kua ye kãk naŋ yic atɔɔm.

Ye kä ko kek kãk ayiel atɔɔm nyuɔɔth?

Tuɛnytuɛny juëc ayiel atɔɔm aa röt looi ku ka nyin diit ku ka yic naŋ akuök thokic tënë awën cɪ atɔɔm dël gɔɔt, kua ye akuök guöp abanɔ dë yic. Dëët ɲic apei aremic ku jala aŋɔök en rot go lac looi të cɪn atɔɔm cam. Mɪth juëc köök puɔlic ku bë bik tuany aa ye ɣɔɔl dɔm, ayiuyiu puoic, rielic ë wëi yic kua ye yök ë röl rot looi ë rin ayiel en rot aröölic. Tënë tuaany diit tet wiik ku jala thöök ee rot looi. Köök likic, koc puɔlic ku bik tuany aa thou ë tuëny ayiel ye cɔl anaphylaxis.

Ye tuaany ayiel atɔɔm ɲic kädë?

Kã juëc yic yiny ayiel atɔɔm ee jök rot kãk ayiel atɔɔm nyuɔɔth röt looi kam thiin cɪ raan kãk bënë bei atɔɔmic gɔɔt. Tãu IgE kek guöp tiit yic ayiel atɔɔm alëu ku bë ɲic ë dhël athëm tuöm dëlic ye ayiel ɲic kua ye athëm riemic (ye cɔl athëm RAST). Ee kë tueŋ ku ba ɲic lɔn adë acie kuat ë meth abën cɪ ayiel yök ye guöp en lëu ku bë tuaany ayiel atɔɔm rot looi tënë yen, ku jala tëtɪc kë cë tuöl athëmic alëu ku bãk jãamic wek akimdu. Köök yic natek ke lëu ku bë ya kë tueŋ ku ba ayiel atɔɔm deetic lɔn tëu yen kua ye lɔn liu yen ë dhël luɔci athëm ayiel miëth atɔɔm looi pan akim. Akim manhdu abë kënë jãamic kek yin të ye yen ye yök ke ye kë tō tueŋ.

Ye kädë yen bi ɣɛn manhdie puöl ku bë atɔɔm cɪ gɔɔt?

Atɔɔm aa ye keek yök ë miith yic cuk keek tak yic akölköl ku bik tō thɪn. Ee yɪ lɔn bi yin ye ɲic ye tënë nɛn en ba tiŋ. Ee kë tueŋ ku ba tëëk path ɲicɛc looi ku kuen kä cë paat miith kööth apath.

Pël miith naŋ yic kuat kãkã:

- Atɔɔm, tɔm piny, atɔɔm bira, atɔɔm agɔɔk.
- Miök atɔɔm, kë cë nhiac ke lir, nhiëc, kua ye cup (ɲic – miök Arachis ee miök atɔɔm). Miök atɔɔm cë ɲic dueet aci lëu ku bë ayiel puöc tënë koc naŋ ayiel atɔɔm.
- Kãk atɔɔm ebën cɛmɛn mëguak cë guör.
- Aguër/tɔm piny – tō thalthalic kua cë tac miith kööth (kek. Kak. Ithkärɪm). Thalthal thatei (riŋ kua ye rëc cë thaal ku yiköu atɔɔm cë nuaai), atɔɔm cë nuaai

Tē lēu en rot tiŋ kā cē gāt mīith kā kōōth kek lēu ku bīk yic naŋ atōōm ku kā ken bēn bei thīn keke ye kā ken ye yic:

Kek	Rīŋ cē geet	Miök protīn wēl tōc cē nuai kua cē liāp piū (HVP& TVP, akōlkōl ee ya thoya)
Bīthkuiit	Thaltha alēth	cokolata
Bīthkuiit naŋic awai	Cuaai	Kē cīt bīthkuiit pial guōp, cēmēn ayup cē liāp kek
Kādiny	Thaltha makērona	miök kiēc ku atōōm ku jala nyīn tiim cē dōny
Mīith Cainīith	Mīith Tailēndīn	Ithkērim
Thāt thāndā	Mono turuuk	Alāwa cē looi thukēr ku tuōŋ
Mīith Indoneca	Abik arielic	Alāwa ŋer naŋic atōōm kua ye abiēc

Nadē ke miök atōōm ee kē rilic lēu bī dhal?

Kē rilic dhal kōc tēnē ayiel atōōm ee protīn ku yen acie miök en tō atōōmic. Piōōc thiin cē looi yic miök atōōm cē ŋic duet acē nyuōōth lōn cīn en yic tuaany. Miök atōōm cē nhiac ke lir acīn yic protīn ku alēu ku bē ya puōl. Nē guōp puōōl, arilic akōl luōt ku bē naŋ duman lōn adē ke miök acē ŋiēc dueetic ku bē ayōk protīn bēēibeī. Pāl miök atōōm aye lēk kōc akōl luōt tēnē kōc cī ayiel atōōm kaŋ dōm ku duēr ke nōk.

Na mīith cē keek pāt kōōth kēnē ye lueel lō “natek ke ka naŋic kē cīt atōōm”?

Mīith juēc aa nēŋ kē cē paat ke kōōth kōc lēk “natek ke ka naŋic kē cīt atōōm”. Kēnē ee kōc lēk akōlkōl lōn adē ke mīēth ee cē looi wēnh ye mīēth naŋic looi aya, akē tō mīēth natek ke ka cīn yic atōōm. Jam ee kāk yic keek akiēmdu ē kē ba looi thīn.

Na manhdiē wīc ku bē kuatatōōm kōōk puōl?

Akōlkōl mīth aa nēŋ ayiel wēt kuat tēkic atōōm. Atōōm kōōk cē thōŋ aya aa ye keek tiŋ tē looi athēm tuōm dēlic. Na tek ke akiēmdu abē manhdu lēk ku bē kuat atōōm abēn puōl ku ke tō kē tuōl athēm manhdu yic, kuat ayiel rot looi ku alōŋkōl kōc baai. Ee kē tuēŋ ku ba kēnē jāāmīc kek akīm manhdu. Luēŋ alēu ku bē rot looi tē wēn guir tiim thīn tē ye kuat atōōm guir thīn. Pāl kuat atōōm ebēn ee yen kē dhēl puōl kē looi.

EpiPen ee yen kēnē ŋō?

EpiPen ee wēnh ye raan lac dōōt en ye wāl adērēnalīnē tuōōm ē dēl cōk. Aye looi ku bī tuēny dīt ayiel atōōm dōōc. Wāl adērēnalīnē ee dīt nyin ayiel dhuōk piny ku alēu ku bē wēi kony. Anapen ee wāl yam dēēt with adērēnalīnē luui rot.

Nadē ke manhdiē naŋ EpiPen?

Akīm ayiel abēn aa mat lō mīth cē kaŋ naŋ tuēny dīt ayiel atōōm ku acē mātic ŋōn aliir ye kōc wēi alēu ku bē ya yīk EpiPen. Wiēc mīth kōōk ku bīk yīēk EpiPen dē ee tō kek kāk ayiel jōt kōu kek lēu ku bē keek jāāmīc kek akiēmdu. Na nēŋ EpiPen ka ke tuēŋ lēu ku ba ŋic ba ya luōi kēdē ku yen kan yīn anaŋ aguir ayiel dīt rēēc cē gāt piny cī akiēmdu guir.

Lēu ku bē manhddiē dīt ku jēl ayiel atōōm?

Mīth juēc yic (80%) kek naŋ ayiel atōōm kēc run 5 dōōt, ayiel abē lō tuēŋ ke keek agut thōk run mēth. kē tō 20% mīth aye tuēny ayiel jāl tēnē keek tē le kek dīt. Kek mīth kā kek cē kaŋ naŋ tuēny dīt ayiel arak juēc kek rielic wēēi acie rot nyuōōth lōn bī tuany jāl tēnē keek cē mīth cē kaŋ naŋ ayiel tō kem. Akiēmdu tē dē alēu ku bē ē kēnē nyuōōth lōn adē ke ayiel atōōm aŋuōt tō ē muŋ ē nhom athēm ayiel ē pēi 12 kua ye kē cīt kēnē.

Lëu bë ayiel atɔɔm manhdië ben dhuök tē cī yen jäl

Tē thiäk kek tueny tueny ayiel ebën tē cī ayiel atɔɔm jäl ka cie ben lo dhuk. Anɔɔj kɔɔk lik yic cī ayiel ke lo dhuk thīn. Aye thöörjic lon adë ke ayiel ee lo dhuk tē cī pëpël atɔɔm ku kä ken bën bei thin kaam baric tē cī en jäl. Ee wët kënë na tek ke akiëmdu alëu ku bë manhdu lëk ku bë bä atɔɔm ya cam arak juëc nīn yic kadhorou.

Manhdië ee ciët bë nɛɣ ayiel dīt tet ben dɔm tē cī yen kāk bënbei atɔɔmic bən gɔɔt, tē cen cin mīth kɔɔk gɔt kua ye tē cen atɔɔm nɔr?

Aliu. Ayiel dīt tet ë rin gɔt acie rot looi apei. Piöc puɔc looi nyuɔɔth lon tēu aguër atɔɔm dël kōu acie ayiel dīt tet looi tēnë akut mīth naɣ ayiel atɔɔm.

Lëu ku ba ayiel atɔɔm gël tēnë mīthkiën ba keek dhiëth aköldë?

Acin dhël duman looi lon bī meth ayiel atɔɔm ye cī dɔm. Acin yic ce nyuɔɔth lon päl atɔɔm ë liëc yic kua ye lieude miëth tiɣ thuat yic en bë ayiel atɔɔm gël tēnë mīthii ken. Anɔɔj yith kɔɔk ye luel alë kariim dël naɣic kāk bënbei atɔɔmic natek ke ka lëu ku bik ayiel cɔl bö. Wël yam puɔc keek caal aɣer acik lueel lon ye miëth naɣic atɔɔm lac yiëk manhthiin lual alëu ku bë gël ku bī ayiel atɔɔm cī dɔm.

Ye tē nɛn en lëu ku bī ɣɛn malumat yök thīn internet yic?

Akutnom ye cɔl Australian Society Immunology and Allergy (ASCIA) webthaitde anɣic malumat puɔth lui alɔɣ ayiel miëth cë gɔt akimdit atëët Australia (www.allergy.org.au)

Akut kuɔɔny raan tuany Anaphylaxis Australia ee wël path nyuɔɔth ku thël bī kɔc key a thīn kek ayiel mīth (www.allergyfacts.org.au)

Muknhom

- Kuen kāk cë paat mīth kɔɔth apath dhil nom tīr mīth kɔɔk kēc ke gɔt kɔɔth lon bī kek yic naɣ kāk bënbei atɔɔmic.
- Na nɛɣ EpiPen ka ke kē tuenɣ ku ba nɣic apath ba looi kädë ku yīn anɔɔj aguër luɔɔi cë cī akiëmdu looi ye cɔl Anaphylaxis Action Plan.

Acī akut kënë Department of Allergy, Immunology ku tuenytueny kɔc yook, pan akim mīth tō Westmead.

Pan akim mīth tō Westmead
Tel: (02) 9845 3585
Fax: (02) 9845 3562
<http://www.chw.edu.au/>

Pan akim mīth tō Sydney, Randwick
Tel: (02) 9382 1688
Fax: (02) 9382 1451
<http://www.sch.edu.au/>

Kaleidoscope,
Hunter Children's Health Network
Tel: (02) 4921 3670
Fax: (02) 4921 3599
www.kaleidoscope.org.au